

RAADSVERGADERING : 22 juni 2017
AGENDAPUNT : 13-15.2017
ONDERWERP : Structurele oplossing baggerbezwaar Noordpolderzijl
PORTEFEUILLEHOUDER(S) : De heer Bouman
STATUS : Besluitvormend

Uithuizen, 2 november 2017

Aan de raad,

KORTE INHOUD

Het goed op diepte krijgen en houden van de vaargeul op Noordpolderzijl is al een aantal jaren onderwerp van gesprek. Een structurele oplossing voor het baggerbezwaar is gewenst. In dit advies wordt u voorgesteld om het gereserveerd krediet definitief beschikbaar te stellen voor de uitwerking van een structurele oplossing in de vorm van een spoelzee.

Voorstel

- Instemmen met het nader uitwerken van een spoelzeevariant;
- Definitief beschikbaar stellen van het gereserveerde krediet voor een structurele oplossing voor het baggerbezwaar in de haven en vaargeul van Noordpolderzijl;
- Inzetten op het, gezamenlijk met betrokken partijen, voorbereiden van een integrale Waddenfondsaanvraag met daarin een structurele oplossing voor het baggerbezwaar op Noordpolderzijl.

Inleiding

In 2016 heeft u een maximale investering opgenomen in de begroting voor 2017 voor een structurele oplossing voor het baggerbezwaar in de haven en vaargeul van Noordpolderzijl. Wij hebben u bij de begrotingsbehandeling toegezegd om voor het definitief beschikbaar stellen van het krediet bij u terug te komen met een procesvoorstel voor nadere uitwerking.

Op 12 april hebben wij u, via een informatieve raadsbijeenkomst, in hoofdlijnen bijgepraat over de huidige stand van zaken, de benodigde processtappen en de naderende besluitvorming over een financiële bijdrage.

Mogelijke maatregelen en beoogd effect

Uitwerking alternatieven

In de afgelopen jaren hebben wij uitvoerig onderzoek gedaan naar mogelijke oplossingen voor het baggerbezwaar. Uitgangspunt is hierbij altijd geweest, dat de structurele kosten voor het baggeren voor de gemeente en het waterschap omlaag moesten zonder dat hierbij de toegankelijkheid van de haven zou verminderen. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in het nader uitwerken van drie opties; een spoelzee binnendijs, een spoelzee buitendijs en het blijven baggeren (innovatief, aanpassing frequentie etc.). Deze drie varianten zijn afgezet tegen de variant 'stoppen met baggeren'. Het Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW) heeft de varianten nader belicht en uitgewerkt in een rapportage (RVO rapport, zie bijlage). Uit deze rapportage is naar voren gekomen dat er mogelijkheden zijn voor een spoelzee, dat deze spoelzee een duurzame oplossing is en bovendien een kwaliteit verhogende maatregel is voor het gebied. Een spoelzee verdient dus nadere uitwerking.

Plan van aanpak naar voorkeursalternatief

De aanleg van een spoelzee is een forse ruimtelijke ingreep. Binnendijs krijg je te maken met grondeigenaren en de noodzakelijke aanleg van allerlei infrastructurele voorzieningen op en door de dijk. Buitendijs krijg je te maken met stringente natuurwetgeving en kwelderbeheerders. Op voorhand was er geen variant die over draagvlak kon beschikken bij alle relevante partijen. Op basis van het RVO rapport heeft het PRW een plan van aanpak opgesteld om te komen tot besluitvorming over het openhouden van de haven en geul op Noordpolderzijl. In feite is er een stappenplan voorgesteld met de volgende elementen:

- a. De effectiviteit van een spoelzee (zowel binnen- als buitendijs), ook in vergelijking met geoptimaliseerd conventioneel onderhoud (regelmatig ploegen en baggeren).
- b. De kosten, met name die van de meest in aanmerking komende binnendijkse versus buitendijkse varianten. Opnieuw ook in vergelijking met geoptimaliseerd conventioneel onderhoud.
- c. De ruimtelijke vormgeving van de verder te ontwikkelen varianten.
- d. Het draagvlak bij, en mogelijke ondersteuning door, belanghebbenden en eventuele financiers (zoals het Waddenfonds).
- e. Juridische haalbaarheid, gelet op de natuurbeschermingswetgeving.
- f. Ter voorbereiding op volgende stappen: voorbereiding van een begroting en financieringsaanvraag.

In de vormgeving van het besluitvormingsproces is onderkend dat stap a en b essentieel zijn. Indien mocht blijken dat de effectiviteit van een spoelzee - tegen de verwachting in - te laag blijkt, kan immers deze oplossingsmethode niet worden ingezet en moet worden teruggevallen op de optie van geoptimaliseerd baggeren of de nuloptie (geul dicht laten slibben). En uiteraard is ook de kostenschatting van een buiten- versus binnendijkse variant van belang voor het verdere besluitvormingsproces. Daarom zijn deze twee stappen met voorrang uitgevoerd, in de eerste maanden van 2017.

Effectiviteit van de spoelzee (onderdeel a)

Het eerdere RVO-rapport spreekt enig vertrouwen uit in de werking van een spoelzee bij Noordpolderzijl. Dit is gebaseerd op de analogie met de - goed werkende - spoelzee bij het Duitse Nessmersiel. Echter, de omstandigheden bij Noordpolderzijl zijn niet identiek aan die van Nessmersiel. Zodoende biedt deze analogie nog geen voldoende zekerheid. Dit is ook geconstateerd tijdens een eerdere Kennistafel over de problematiek bij Noordpolderzijl.

Uiteraard is het voor de besluitvorming nodig dat de te beoordelen varianten goed werken. Daarom is Bureau Waterproof, samen met prof. L. van Rijn, gevraagd modelonderzoek te doen toegesneden op de specifieke situatie bij Noordpolderzijl. Dit betreft driedimensionale modellering van de waterstroomsnelheden die met behulp van de spoelzee in haven en geul te bereiken zijn, mede gebaseerd op enige metingen aan huidige watersnelheden ter plaatse. Ook is wat sedimentonderzoek gedaan.

Op basis hiervan concluderen de onderzoekers:

Door toepassing van een spoelmeer nemen de stroomsnelheden in de geul aanzienlijk toe en komt de evenwichtbodempligging van de vaargeul naar Noordpolderzijl dieper te liggen. Daardoor zal het benodigd onderhoud van de geul en de haven aanzienlijk lager zijn dan in de huidige situatie en in het beste geval zelfs achterwege kunnen blijven. Het spoelmeer heeft daarmee een groot positief effect op de benodigde ploeg- c.q. baggerinspanning in geul en haven.

De mate waarin nog onderhoud moet worden gepleegd in de situatie met spoelmeer, dient in de verdere planuitwerking nauwkeuriger te worden onderzocht.

De kosten van binnen- versus buitendijkse varianten (onderdeel b)

Voor een financiële uitwerking is het van belang om inzicht te hebben in de kosten van de verschillende varianten. Dit betreft vooral de vergelijking tussen binnen- en buitendijkse spoelzeevarianten. Daarom is bureau Arcadis gevraagd een nauwkeurige berekening uit te voeren, op basis van de SSK-methodiek. Hierbij is buitendijs uitgegaan van een organisch vormgegeven spoelmeer en binnendijs van een recht vormgegeven spoelmeer. In beide gevallen is uitgegaan van spoelmeren die losgekoppeld zijn van het zoetwatersysteem (Zijlriet), aangezien een spoelmeer in de onderhavige situatie niet kan fungeren als een overgangszone tussen zoet en zout water. Een en ander is onderbouwd in het RVO-rapport.

Het gaat in dit stadium vooral om een vergelijking van de kosten tussen de twee varianten. De resulterende kosten bevatten nog een groot onzekerheidsinterval (ca. 30%).

Het resultaat van het Arcadis-onderzoek is als volgt (getallen zijn afgerond):

	Binnendijs	Buitendijs
Investeringskosten (incl. BTW)	€ 16,5 miljoen	€ 5,1 miljoen
Jaarlijks beheer en onderhoud (incl. BTW)	€ 36.000	€ 20.000
Totale kosten per jaar op basis van afschrijven over 30 jaar (incl. BTW, geen vervangingskosten gerekend)	€ 580.000	€ 190.000

Bij de binnendijkse variant is rekening gehouden met de mogelijke inzet van ruilgrond van het Groninger Landschap. Voor het kwaliteits- en liggingsverschil tussen het beoogde perceel en de ruilgrond is in de kostenberekening gecorrigeerd.

Vooralsnog is niet uitgegaan van een opbrengst van binnendijs af te graven grond. Mocht een dergelijke opbrengst wel mogelijk zijn, dan zou de schatting van de investeringskosten voor de binnendijkse variant met maximaal €0,8 miljoen kunnen dalen.

Kortom, zowel op basis van investeringskosten als van jaarlijkse kosten is de binnendijkse spoelzeevariant ruim 3x zo duur als de buitendijkse. Dat is ruim boven de onzekerheidsmarge. Het kostenverschil wordt vooral veroorzaakt doordat er bij de binnendijkse variant een doorgang door de primaire waterkering moet worden gemaakt. De belangrijkste posten daarbij zijn: het maken van de opening in de kering, de tijdelijke voorzieningen om de kering te beschermen tijdens de werkzaamheden en de risico-reserveringen die nodig zijn bij dit type werkzaamheden.

Uiteraard dient in de verdere planuitwerking een meer gedetailleerde kostenschatting te worden gemaakt, en met name voordat er investeringsbeslissingen worden genomen.

De meningen over de aanleg van een spoelzee voor het duurzaam openhouden van de vaargeul zijn overwegend positief. Er zijn echter bij een positief besluit van uw college en de gemeenteraad nog een aantal reële risico's te benoemen die kunnen leiden tot uitstel van het project of in het ergste geval tot afstel. Het betreft hier de volgende risico's:

Financiën: De aanleg van een spoelzee is een dure aangelegenheid. Er is extra financiering nodig van andere partijen, zoals bijvoorbeeld het Waddenfonds. Deze financiering is nog niet rond.

Natuurwetgeving: In het kader van Natura 2000 is geen voldoende zekerheid dat de aanleg van een spoelzee buitendijks direct doorgang kan vinden. Dit is sterk afhankelijk van draagvlak bij stakeholders en het goed doorlopen van de vergunningprocedure. Er is al een voortoets uitgevoerd in het kader van een dergelijke passende beoordeling. De voortoets schept mogelijkheden, echter een bepaalde mate van onzekerheid blijft.

Medewerking landeigenaren/terreinbeheerders: Er zijn ten behoeve van dit proces gesprekken gevoerd met landeigenaren en terreinbeheerders (natuurorganisaties) om te bekijken of er mogelijkheden zijn voor het ontwikkelen van een integraal plan. Zowel de landeigenaren als de terreinbeheerder hebben aangegeven mee te willen denken in het proces.

Ondanks de risico's zien wij met vertrouwen de nadere uitwerking van de spoelzee tegemoet. In onze optiek is de ontwikkeling een kans voor het gebied en dient deze kans benut te worden.

Bijlagen en achterliggende documenten
--

- Rapport RVO

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Eemsmond,
M. van Beek, burgemeester,
B.L. Meijer, secretaris